

Fundacja na Rzecz Dwujęzyczności

Między słowami

Językowe klucze do polskiej kultury

Ćwiczenia do rozdziału „Przysłowia”

Suplement

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa,
przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Nasze Tradycje”

Ćwiczenie 1.

Przeczytaj przysłowia i odpowiedz, czy twoim zdaniem nadal są aktualne. Uzasadnij, podając argument „za” lub „przeciw”.

1. Jaki pan, taki kram.
2. Kto pod kim dołki kopie, ten sam w nie wpada.
3. Kiedy wejdiesz między wrony, musisz krakać tak jak one.
4. Kłamstwo ma krótkie nogi.
5. Z dużej chmury mały deszcz.

Ćwiczenie 2.

O czym mówi przysłowie? Napisz krótką notatkę, jakbyś był jego autorem. Dlaczego właśnie tak je sformułowałeś?

1. Psy szczekają, karawana jedzie dalej.
2. Na bezrybiu i rak ryba.
3. Pierwsze koty za płoty.
4. Tak krawiec kraje, jak mu materii staje.
5. Przyszła koza do woza.

Ćwiczenie 3.

Uzupełnij tekst przysłów:

1. Szewc chodzi.
2. Tu pogrzebany.
3. brzytwy się
4. Nie dziel na
5. Nie wół, jak był.

Ćwiczenie 4.

Dopisz drugą część przysłowia.

1. Jak Kuba Bogu,
2. Raz na wozie, raz

3. Nie od razu
4. Póty dzban wodę nosi,

Ćwiczenie 5.

Dopasuj przysłowia do opisów sytuacji.

1. Odkąd Antek zaczął spędzać czas z łobuzami z klasy, sam coraz częściej wpada w kłopoty i zmienia się jego zachowanie.	A. Kto z kim przestaje, takim się staje.
2. Moja babcia zawsze była osobą niezwykle gościnną i uwielbiała przyjmować gości na obiadach.	B. Szewc bez butów chodzi.
3. Mój mąż jest hydraulikiem, ale rury u nas od ponad dwóch tygodni są nienaprawione.	C. Kto z kim przestaje, takim się staje.
4. Nie chciało mu się uczyć przez cały semestr, a teraz prosi mnie o korki przed samym egzaminem!	D. Czym chata bogata, tym rada.

Ćwiczenie 6.

Przeczytaj poniższe zdania. Zastanów się, czy w opisanej w nich sytuacji można użyć przysłowia „Kto pod kim dołki kopie, ten sam w nie wpada”.

1. Uczeń próbował skłócić kolegów i donosił na nich wychowawcy, ale w końcu sam dostał naganę za swoje zachowanie.
2. Tomek pomagał dziadkowi w ogrodzie, aż przypadkiem wpadł do pobliskiego rowu.
3. Pracownik rozsiewał plotki o koledze z pracy, licząc na jego zwolnienie, lecz dyrektor odkrył jego intrygi i to on stracił zaufanie szefa.
4. Na plaży grupa dzieci kopła dołki w piasku dla zabawy i śmiała się, gdy ktoś się o nie potknął.

5. Zawodnik faulował przeciwników, by osłabić ich drużynę, ale sędzia zauważył jego zachowanie i dał mu żółtą kartkę.
6. Jaś schował siostrze zeszyt, żeby zrobić jej psikusa, ale później sam nie mógł znaleźć swoich notatek i dostał dwóję za brak pracy domowej.

Ćwiczenie 7.

Dopasuj przysłowia do opisów: 1. *Apetyt rośnie w miarę jedzenia.* 2. *I wilk syty, i owca cała.* 3. *Nie ma tego złego, co by na dobre nie wyszło.* 4. *Póty dzban wodę nosi, póki mu się ucho nie urwie.* 5. *Zamienił stryjek siekierkę na kijek.*

- A. Porażka może prowadzić do korzystnego obrotu sytuacji
- B. Przywołujemy to przysłowie, kiedy dana zamiana okazuje się dla nas niekorzystna.
- C. Rozwiązanie, które satysfakcjonuje obie strony.
- D. Wraz z poprawą sytuacji pojawiają się nowe potrzeby i wymagania.
- E. Czyjeś powodzenie nie trwa wiecznie.

Ćwiczenie 8.

Dopisz początek przysłowia.

1.oka nie wykole.
2. to po diable.
3. i rak ryba.
4. ponieśli i wilka.

Ćwiczenie 9.

Połącz przysłowie z jednym z objaśnień (A-D).

1. Wyjść jak Zabłocki na mydle.	A. Firma działa lepiej pod czujnym okiem zarządzającego.
2. Pańskie oko konia tuczy.	B. Kiedy przyjdzie się zmierzyć dwóm równie nieustępliwym osobom.
3. Szukać igły w stogu siana.	C. Sytuacja, która miała przynieść zyski, przysporzyła strat.
4. Trafiła kosa na kamień.	D. Podejmowanie się niemożliwego zadania.

Ćwiczenie 10.

Ułóż krótkie, humorystyczne opowiadanie, w którym pojawiają się przysłowia związane ze zwierzętami, np.: *lepszy wróbel w garści, niż gołąb na dachu; nie dziel skóry na niedźwiedziu; przyszła koza do woza* itp.

Ćwiczenie 11.

Uzupełnij dialog podanymi przysłowiami: *prawda w oczy kole; kiedy wejdiesz między wrony, musisz krakać tak jak one; przyganiał kot do garnków*.

- Kuba strasznie się zmienił, odkąd zaczął chodzić na zajęcia teatralne! Wcześniej nie był taki pretensjonalny.
- Cała ta grupa jest specyficzna... Wiesz, 1.
- Nie spodziewałam się, że będą mieli na niego aż taki wpływ.
- 2.! Pamiętasz, jak poszłaś do nowej szkoły? Wtedy też najbardziej zależało ci na tym, aby twoja nowa klasa cię polubiła.
- Nie wiem, o czym mówisz!
- Ha, 3. Najlepiej będzie jak z nim o tym porozmawiasz i powiesz, jak się czujesz.
- Masz rację... Może niepotrzebnie to rozdmuchuję.

Ćwiczenie 12.

Jakie cechy charakteru lub emocje mogą wyrażać poniższe przysłowia? Przeczytaj je i nazwij emocję, cechę lub stan, który im towarzyszy: (np. radość, rozczarowanie, determinacja itp.)

1. *Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje.*
2. *Trafiła kosa na kamień.*
3. *Tonący brzytwy się chwyta.*
4. *Czym chata bogata, tym rada.*
5. *Cicha woda brzegi rwie.*
6. *Uderz w stół, a nożyce się odezwą.*

Ćwiczenie 13.

Zdecyduj, czy w przytoczonych niżej zdaniach przysłowia są poprawnie użyte. Zaznacz P (prawda) lub F (fałsz).

Ania i Basia pochodzą z dwóch różnych światów. W końcu niedaleko pada jabłko od jabłoni.	P	F
Janek jest z pozoru nieśmiały, ale na dyskotekach szkolnych pierwszy wrywa się do tańca. Jak to mówią, cicha woda brzegi rwie!	P	F
Ola i Kacper tworzą zgraną parę. Trafiła kosa na kamień.	P	F
Wszystko ma swoje dobre i złe strony, nie ma róży bez kolców.	P	F

Ćwiczenie 14.

Uzupełnij dialog odpowiednimi przysłowiami: *mądrej głowie dość dwie słowie; kto pod kim dołki kopie, ten sam w nie wpada; nie ma dymu bez ognia.*

- Słyszałaś, co się stało z Bartkiem? Podobno będzie miał przykrą rozmowę z dyrektorem.
- Tak, kilka osób na przerwie powiedziało mi to samo. Skoro te informacje ciągle się powtarzają, to chyba 1.
- Nauczyciel na lekcji zwrócił mu uwagę w krótkich słowach, bez długich wyjaśnień. Od razu wysłał do gabinetu!
- Widocznie uznał, że 2. i Bartek sam zrozumie, o co chodzi.
- A pamiętasz, jak Bartek próbował zrzucić winę na innych, żeby uniknąć kłopotów?
- 3.!
- Dokładnie. Zobaczymy, co będzie, jak wróci do klasy. Chodź, spóźnimy się na lekcję.

Ćwiczenie 15.

Z rozsypanych liter ułóż przysłowie. Litery oznaczone jedną gwiazdką są końcem przysłowia.

RKĘ	MIE	ZA	STR	KIE	SIE
EK	YJEK	NIŁ	JEK*	KI	NA

Ćwiczenie 16.

Popraw błędy.

1. Nie taki potwór straszny, jak go malują.
2. Szukać mgły w stogu siana.
3. Z paska bicz nie ukręcisz.
4. Darowanemu osłowi nie zagląda się w zęby.

Ćwiczenie 17.

Jakie przysłowia pasują do poniższych ilustracji?

Ćwiczenie 18.

W jakich przysłowiaach znajdziesz następujące zwierzęta: 1. *koza*, 2. *niedźwiedź*, 3. *wół*, 4. *ryba*, 5. *kot*? Zapisz je.

Ćwiczenie 19.

Jakie przysłowie pomoże ci opisać osobę, która: 1. dobrze zarządza własnym biznesem, 2. jest podobna do swojego ojca, 3. nie przejmuje się opinią innych, 4. ujawniła kompromitującą informację na swój temat.

Ćwiczenie 20.

Wybierz jedno przysłowie i stwórz mema, który oddaje jego znaczenie. Możesz go narysować lub twórczo przerobić treść przysłowia.

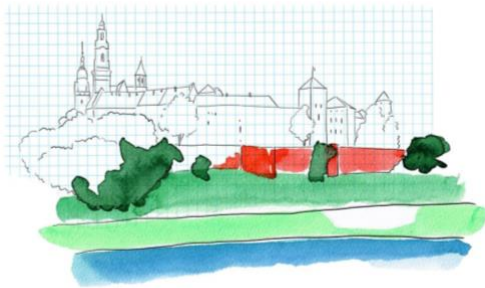
Ćwiczenie 21.

Ułóż przysłowia z rozsypanych wyrazów.

1. tam, szczę, ma, co, kucharek, jeść, gdzie, nie
2. nie, wiosny, jedna, czyni, jaskółka
3. znaleźć, z, niż, głupim, lepiej, mądrym, zgubić, z
4. go, straszny, nie, malują, diabeł, jak, taki
5. a, garnkowi, sam, kociół, smoli, przyganiał

Ćwiczenie 22.

Jakie przysłowie zostało przedstawione na ilustracji? W jakiej sytuacji możemy go użyć?

Ćwiczenie 23.

Połącz w pary fragmenty przysłów.

1. Jak Kuba Bogu,	A. raz pod wozem.
2. Kto sieje wiatr,	B. karawana jedzie dalej.
3. Pierwsze koty	C. to się diabeł cieszy.
4. Raz na wozie,	D. tak Bóg Kubie.
5. Darowanemu koniowi	E. ten burzę zbiera.
6. Psy szczekają	F. tym rada.
7. Czym chata bogata,	G. nie zagląda się w zęby.
8. Jak się człowiek spieszy,	H. za płoty.

Ćwiczenie 24.

W każdym z poniższych zbiorów wyrazów znajduje się jedno słowo główne oraz cztery pozostałe. Trzy z nich występują w znanych polskich przysłowiach razem ze słowem głównym. Wskaż wyraz, który nie tworzy przysłowia ze słowem głównym.

1. mądry – A. głowa; B. zgubić; C. słowie; D. człowiek.
2. Bóg – A. pościelisz; B. rano; C. Kuba; D. daje.
3. wóz – A. raz; B. koza; C. głupi; D. pod

Ćwiczenie 25.

Na podstawie rozdziału o przysłowiach spróbuj odgadnąć polskie odpowiedniki poniższych przysłów zapisanych w językach obcych.

1. Čo vlka do lesa ťahá?
2. Stille Wasser sind tief.
3. The apple doesn't fall far from the tree.
4. Il n'y a pas de fumée sans feu.
5. No hay rosa sin espinas.

Ćwiczenie 26.

O czym mogli rozmawiać dziadek z wnuczką? Ułóż dialog, w którym wykorzystasz przynajmniej dwa przysłowia.

Ćwiczenie 27.

Zastanów się i odpowiedz na pytanie. Jaką funkcję pełnią przysłowia w komunikacji międzyludzkiej? Porozmawiajcie o tym wspólnie w klasie.

Ćwiczenie 28.

Podaj przykłady sytuacji z życia codziennego, w których można użyć poniższych przysłów:

1. Apetyt rośnie w miarę jedzenia.
2. Nosił wilk razy kilka, ponieśli i wilka.
3. Kto z kim przestaje, takim się staje.
4. Kłamstwo ma krótkie nogi.
5. Czego Jaś się nie nauczy, tego Jan nie będzie umiał.

Ćwiczenie 29.

Połącz przysłowia z ich znaczeniami.

Przysłowie	Znaczenie
1. Co nagle, to po diable.	1. Nie można czegoś zrobić bez odpowiednich środków.
2. Każdy sobie rzepkę skrobie.	2. Kiedy ktoś nie pamięta, że sam popełniał błędy w młodości, a wypomina je innym.
3. Lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu.	3. Impulsywne decyzje zazwyczaj są niekorzystne.
4. Z piasku biczu nie ukręcisz.	4. Lepsza niewielka, ale pewna korzyść niż ta większa i nieosiągalna.
5. Nie pamięta wół, jak cielęciem był.	5. Każdy dba przede wszystkim o własne sprawy.

Ćwiczenie 30.

Zastąp podkreślone części zdania odpowiednimi przysłowiami.

1. Bartek długo ignorował obowiązki, a teraz ma problemy. Oszustwo zawsze wychodzi na jaw.
2. Wystarczyło jedno słowo i Kasia szybko zrozumiała powód nagany nauczyciela.
3. Karol z początku chciał tylko poprawić ocenę końcową, ale z czasem zaczął dążyć do coraz lepszych wyników, bo im więcej osiągał, tym więcej chciał.
4. Ludzie upodabniają się do swojego towarzystwa, co widać po Ani, która zaczęła ubierać się tak samo jak jej koleżanki z zespołu.

Ćwiczenie 31.

Uzupełnij przysłowia odpowiednimi czasownikami we właściwej formie: *złamać, kopać, odezwać się, dzielić, wpadać, skrobać, uderzyć.*

1. Kto pod kim dołki, ten sam w nie
2. Każdy sobie rzepkę
3. Nie skóry na niedźwiedziu.
4. w stół, a nożyce
5. Żeby kózka nie, toby nóżki nie

Ćwiczenie 32.

Wypisz wartości lub wskazówki, które wyrażają poniższe przysłowia:

1. Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje
2. Darowanemu koniowi nie zagląda się w zęby
3. Pańskie oko konia tuczy
4. Lepiej z mądrym zgubić, niż z głupim znaleźć

Ćwiczenie 33.

Napisz, w jakich przysłowiach pojawiają się: 1. imiona; 2. ptaki; 3. zawody; 4. rośliny. Podaj przynajmniej dwa przykłady.

Ćwiczenie 34.

Z poprzedniego ćwiczenia wybierz kategorię tematyczną i wymyśl mieszczące się w niej nowe przysłowie, w którym pojawi się inny gatunek ptaka, niecodzienny zawód, egzotyczna roślina...

Ćwiczenie 35.

Dokończ przysłowia, zaznaczając odpowiedź: A, B lub C.

1. Kto rano wstaje...

A. ten jest niewyspany.

B. temu Pan Bóg daje.

C. ten dzień ma dłuższy.

2. Tak krawiec kraje...

A. jak się nauczył w szkole.

B. jak mu igieł starczy.

C. jak mu materii staje.

3. Pierwsze koty...

A. za płoty.

B. drugie psy.

C. za bramę.

4. Nie pamięta wół...

A. jak dobrze żyło mu się na wsi.

B. jak pan o niego dbał.

C. jak cielęciem był.

5. Jedna jaskółka...

A. daleko nie polecie.

B. wiosny nie czyni.

C. sama gniazda nie uplecie.

6. Kto pod kim dołki kopie...

A. ten sadzi drzewo.

B. ten pracuje na budowie.

C. ten sam w nie wpada.

Ćwiczenie 36.

Jaką rolę pełnią przysłowia? Co symbolizują przedstawione w nich zwierzęta, przedmioty, postawy ludzkie? Przedyskutujcie to wspólnie w klasie.

Ćwiczenie 37.

Wyjaśnij znaczenie podanych przysłów.

1. Bez pracy nie ma kołaczy.
2. Kłamstwo ma krótkie nogi.
3. Na złodzieju czapka gore.
4. Wyjść jak Zabłocki na mydle.
5. Prawda w oczy kole.

Ćwiczenie 38.

Wpisz do tabeli przysłowia, które zaczynają się od podanych słów.

1. Jak...	2. Kto...	3. Nie...
np. <i>Jak trwoga, to do Boga</i>	np. <i>Kto daje i odbiera, ten się w piekle poniewiera</i>	np. <i>Nie chwal dnia przed zachodem słońca</i>

Ćwiczenie 39.

Połącz ze sobą przysłowia o podobnym znaczeniu.

1. Co nagle, to po diable.	A. Każdy sobie rzepkę skrobie.
2. Kto z kim przestaje, takim się staje.	B. Na złodzieju czapka gore.
3. Nie pamięta wół jak cielęciem był.	C. Kiedy wejdiesz między wrony, musisz krakać tak jak one.
4. Psy szczekają, karawana jedzie dalej.	D. Nie od razu Kraków zbudowano.
5. Kłamstwo ma krótkie nogi.	E. Przyganiał kociół garnkowi, a sam smoli.

Ćwiczenie 40.

Jakie znasz inne przysłowia, które nie pojawiły się w publikacji? Jakich sam/sama najczęściej używasz? Wypisz je.

Ćwiczenie 41.

Sparafrazuj poniższe przysłowia własnymi słowami, zachowując ich sens.

Przykład: Apetyt rośnie w miarę jedzenia. *Im więcej jesz, tym na więcej masz ochotę.*

1. Apetyt rośnie w miarę jedzenia.
2. Kłamstwo ma krótkie nogi.
3. Nie od razu Kraków zbudowano.
4. Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść.
5. I wilk syty, i owca cała.

Ćwiczenie 42.

Jakie przysłowia pasują do poniższych zdań?

Dzięki udanym negocjacjom obie strony zgodziły się na ustalone warunki.

1.

Taki jest sport, że nie zawsze uda się wygrać każdy mecz.

2.

Janek stresował się przed swoim pierwszym obozem harcerskim, ale szybko przekonał się, ile frajdy sprawia mu pobyt z harcerzami w lesie.

3.

Firma od lat dopuszczała się oszustw podatkowych, aż w końcu doszło do kontroli.

4.

Ćwiczenie 43.

Uzupełnij przysłowia brakującymi wyrazami.

1. z zgubić niż z głupim
2. wilk, ponieśli i
3. Tu pogrzebany.
4. Nie ma, co by dobre nie wyszło.
5. Kto kopie, ten sam w nie wpada.

Ćwiczenie 44.

Znajdź ukryte w diagramie przysłowie. Kolejne słowa odnajdziesz ułożone poziomo w tabeli.

A	N	I	E	G	H	P	T	S
W	Y	W	O	Ł	U	J	Ą	K
M	E	C	Z	W	I	L	K	A
U	Z	Ó	B	O	F	Q	R	Y
T	W	L	A	S	U	N	Ę	C

Ćwiczenie 45.

Odpowiedz na pytania, zaznaczając właściwą odpowiedź.

1. Przysłowie *Jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie* nawiązuje do...
 - A. Psalmów.
 - B. Kuby Wojewódzkiego.
 - C. biblijnej zasady wzajemności.
2. *Jak się człowiek cieszy, to się diabeł cieszy.* To przysłowie ma charakter...
 - A. przestrogi.
 - B. moralizatorski.
 - C. wskazówki.

3. Co w przysłowiu *każdy sobie rzepkę skrobie* symbolizuje rzepa?
 - A. bajkę Juliana Tuwima.
 - B. proste, codzienne życie.
 - C. ulubione warzywo Polaków.
4. Kończ to...
 - A. rodzaj koła.
 - B. nazwisko autora słynnego przysłowia.
 - C. słowiańskie pieczywo obrzędowe.
5. Czym był kram?
 - A. popularnym akcesorium w XIX. wieku.
 - B. dawnym stoiskiem handlowym.
 - C. nazywano tak kiedyś sypialnię.
6. Które z poniższych angielskich powiedzeń odpowiada polskiemu *Szukać igły w stogu siana*?
 - A. When it rains, it pours.
 - B. The pot calls the kettle black.
 - C. To look for a needle in a haystack.
7. W sytuacji, kiedy czyjeś działania powodują skutki, których sam sprawca się nie spodziewał, możemy powiedzieć...
 - A. Kto sieje wiatr, ten burzę zbiera.
 - B. Z dużej chmury mały deszcz.
 - C. Wyszło szydło z worka.
8. Które z poniższych przysłów jest kalką językową z języka niemieckiego?
 - A. Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść.
 - B. Tu leży pies pogrzebany.
 - C. I wilk syty, i owca cała.

Ćwiczenie 46.

Oceń prawdziwość zdań. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe albo F, jeśli jest fałszywe.

1. Wilk w przysłowiach najczęściej symbolizuje zagrożenie.	P	F
2. Arystoteles używał przysłowia: <i>Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść.</i>	P	F
3. Kiedy chcemy opisać sytuację bez wyjścia, możemy powiedzieć: <i>pierwsze koty za płoty.</i>	P	F
4. Odpowiednik przysłowia: <i>Kiedy wejdiesz między wrony, musisz krakać tak jak one</i> odnajdujemy w łacinie.	P	F

Ćwiczenie 47.

Jakie są źródła (związane z rzemiosłem, ludowe, biblijne, starożytne) poniższych przysłów?

1. Jedna jaskółka wiosny nie czyni.
2. Przyszła koza do woza.
3. Lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu.
4. Tak krawiec krawie, jak mu materii staje.

Ćwiczenie 48.

Zabawa w parach. Jedna osoba opisuje problem lub sytuację, a druga udziela rady, używając przysłowia najlepiej pasującego do tej sytuacji.

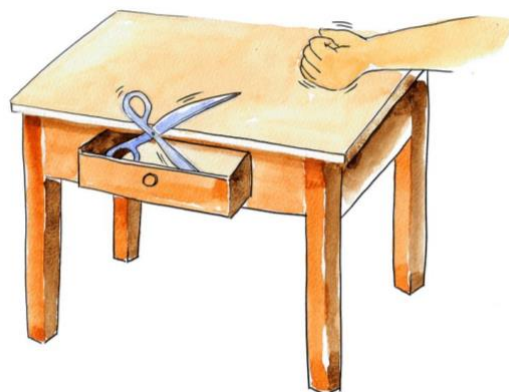
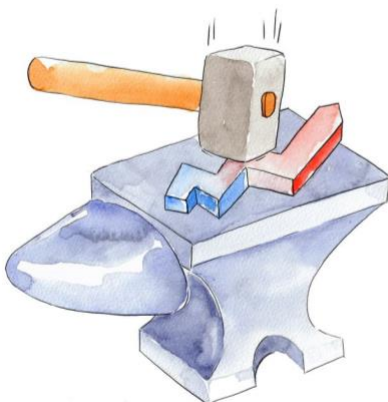
Ćwiczenie 49.

Wyjaśnij własnymi słowami, co w poniższych przysłowiach symbolizują przedstawione w nich zwierzęta.

1. Jedna jaskółka wiosny nie czyni.
2. Ciągnie wilka do lasu.
3. Żeby kózka nie skakała, toby nóżki nie złamała.
4. Kruk krukowi oka nie wykole.

Ćwiczenie 50.

Rozpoznaj przysłowia przedstawione na ilustracjach. Co je ze sobą łączy?

KLUCZ ODPOWIEDZI

Ćwiczenie 3. (1) Szewc bez butów chodzi; (2) Tu leży pies pogrzebany; (3) Tonący brzytwy się chwyta; (4) Nie dziel skóry na niedźwiedziu; (5) Nie pamięta wół, jak cielęciem był. **Ćwiczenie 4.** (1) Jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie; (2) Raz na wozie, raz pod wozem; (3) Nie od razu Kraków zbudowano; (4) Póty dzban wodę nosi, póki mu się ucho nie urwie. **Ćwiczenie 5.** (1) C; (2) D; (3) B; (4) A. **Ćwiczenie 6.** (1); (3); (5); (6). **Ćwiczenie 7.** (1) D; (2) C; (3) A; (4) E; (5) B. **Ćwiczenie 8.** (1) Kruk krukowi oka nie wykole; (2) Co nagle, to po diable; (3) Na bezrybiu i rak ryba; (4) Niósł wilk razy kilka, ponieśli i wilka. **Ćwiczenie 9.** (1) C; (2) A; (3) D; (4) B. **Ćwiczenie 11.** (1) Kiedy wejdiesz między wrony, musisz krakać tak jak one; (2) Przyganiał kociół garnkowi; (3) Prawda w oczy kole. **Ćwiczenie 12.** (1) pracowitość; (2) upartość; (3) desperacja; (4) gościnność; (5) nieśmiałość / towarzyskość; (6) poczucie winy. **Ćwiczenie 13.** (1) F; (2) P; (3) F; (4) P. **Ćwiczenie 14.** (1) Nie ma dymu bez ognia; (2) Mądrej głowie dość dwie słowie; (3) Kto pod kim dołki kopie, ten sam w nie wpada. **Ćwiczenie 15.** Zamienił strzyk siekierkę na kijek. **Ćwiczenie 16.** (1) Nie taki diabeł straszny, jak go malują; (2) Szukać igły w stogu siana; (3) Z piasku bicza nie ukreścisz; (4) Darowanemu koniowi nie zagląda się w zęby. **Ćwiczenia 17.** (1) Bez pracy nie ma kołaczy; (2) Jedna jaskółka wiosny nie czyni; (3) Z dużej chmury mały deszcz. **Ćwiczenie 18.** (1) np. Przyszła koza do wozu; (2) Nie dziel skóry na niedźwiedziu; (3) Nie pamięta wół, jak cielęciem był; (4) Na bezrybiu i rak ryba; (5) Pierwsze koty za płoty. **Ćwiczenie 19.** (1) Pańskie oko konia tuczy; (2) Niedaleko pada jabłko od jabłoni; (3) Psy szczekają, karawana jedzie dalej; (4) Wyszło szydło z worka. **Ćwiczenie 21.** (1) Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść; (2) Jedna jaskółka wiosny nie czyni; (3) Lepiej z mądrym zgubić, niż z głupim znaleźć; (4) Nie taki diabeł straszny, jak go malują; (5) Przyganiał kociół garnkowi, a sam smoli. **Ćwiczenie 22.** Nie od razu Kraków zbudowano. Tego przysłowia możemy użyć w sytuacji, kiedy chcemy zachęcić kogoś do wytrwałości w dążeniu do celu. **Ćwiczenie 23.** (1) D; (2) E; (3) H; (4) A; (5) G; (6) B; (7) F; (8) C. **Ćwiczenie 24.** (1) D; (2) A; (3) C. **Ćwiczenie 25.** (1) Ciągnie wilka do lasu; (2) Cicha woda brzegi rwie; (3) Niedaleko pada jabłko od jabłoni; (4) Nie ma dymu bez ognia; (5) Nie ma róży bez kolców. **Ćwiczenie 29.** (1) C; (2) E; (3) D; (4) A; (5) B. **Ćwiczenie 30.** (1) Kłamstwo ma krótkie nogi; (2) Mądrej głowie dość dwie słowie; (3) Apetyt rośnie w miarę jedzenia; (4) Kto z kim przestaje, takim się staje. **Ćwiczenie 31.** (1) Kto pod kim dołki kopie, ten sam w nie wpada; (2) Każdy sobie rzepkę skrobie; (3) Nie dziel skóry na niedźwiedziu; (4) Uderz w stół, a nożyce się odezwą; (5) Żeby kózka nie skakała, toby nóżki nie złamała. **Ćwiczenie 32.** (1) pracowitość; (2) wdzięczność, umiejętność doceniania małych gestów; (3) dbałość i nadzór zwiększają efektywność; (4) warto otaczać się wartościowymi ludźmi. **Ćwiczenie 33.** (1) Jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie; Czego Jaś się nie nauczy, tego Jan nie będzie umiał; (2) Jedna jaskółka wiosny nie czyni; Lepszy wróbel w garści, niż gołąb na dachu; (3) Szewc bez butów chodzi; Tak krawiec kraje, jak mu materii staje; (4) Niedaleko pada jabłko od jabłoni; Nie ma róży bez kolców. **Ćwiczenie 35.** (1) B; (2) C; (3) A; (4) C; (5) B; (6) C. **Ćwiczenie 37.** (1) Do sukcesu prowadzi ciężka praca; (2) Kłamstwo zawsze wyjdzie na jaw; (3) Winowajca da się zdemaskować swoim zachowaniem; (4) Sytuacja, która miała dać zyski, przysporzyła wyłącznie strat; (5) Przyjęcie niewygodnych, niepochlebnych opinii o sobie jest przykre dla osoby, której dotyczą. **Ćwiczenie 38.** (1) Jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie; Jak się człowiek spieszy, to się diabeł cieszy; Jak sobie pościelis, tak się wyśpisz; (2) Kto pod kim dołki kopie, ten sam w nie wpada; Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje; Kto sieje wiatr, ten burzę zbiera; Kto z kim przestaje, takim się staje; (3) Nie dziel skóry na niedźwiedziu; Nie ma dymu bez ognia; Nie ma róży bez kolców; Nie ma tego złego, co by na dobre nie wyszło; Nie od razu

Kraków zbudowano; Nie pamięta wół, jak cielęciem był; Nie taki diabeł straszny, jak go malują; Nie wywołuj wilka z lasu. **Ćwiczenie 39.** (1) D; (2) C; (3) E; (4) A; (5) B. **Ćwiczenie 42.** (1) I wilk syty, i owca cała; (2) Raz na wozie, raz pod wozem; (3) Nie taki diabeł straszny, jak go malują; (4) Póty dzban wodę nosi, póki mu się ucho nie urwie. **Ćwiczenie 43.** (1) Lepiej z mądrym zgubić, niż z głupim znaleźć; (2) Nosił wilk razy kilka, ponieśli i wilka; (3) Tu leży pies pogrzebany; (4) Nie ma tego złego, co by na dobre nie wyszło; (5) Kto pod kim dołki kopie, ten sam w nie wpada. **Ćwiczenie 44.** Nie wywołuj wilka z lasu. **Ćwiczenie 45.** (1) C; (2) A; (3) B; (4) C; (5) B; (6) C; (7) A; (8) B. **Ćwiczenie 46.** (1) P; (2) F; (3) F; (4) P. **Ćwiczenie 47.** (1) starożytne; (2) ludowe; (3) biblijne; (4) związane z rzemiosłem. **Ćwiczenie 49.** (1) jaskółka: zwiastun zmiany pory roku, pojedynczy sygnał; (2) wilk: zew natury, podążanie za instynktem; (3) kózka: lekkomyślność; (4) kruk: mądrość, przebiegłość. **Ćwiczenie 50.** (1) Kuć żelazo póki gorące; (2) Uderz w stół, a nożyce się odezwą. Oba przysłowia są związane z rzemiosłem.